

'בובות בדמות אדם'

לא תַעֲשֹׂן אִתִּי

דמות אדם: בזמננו נפוץ מאוד, עשיית וקיום חפצים רבים בדמות אדם, במגוון סוגים: בובות צעצוע, 'בובה אמריקאית' שדומה ביותר לאדם, בובות שלג, בובות חרסונה, צורות אדם מוחשיים - במשחקי 'לגו' פליימוביל' מצוה קינדער', בובת תיאטרון, בלונים בצורת אדם, נוי סוכה (כגון בית המקדש מוקטן) עם דמויות אדם, בובות מפלסטלינה פימו וגבס, 'בובות תצוגה' בחנויות הלבשה, ראש לפאה, דחליל, דמות אדם חרוט על מטבע, בקורסים והדרכות של ארגוני ההצלה יש בובה בדמות אדם שלומדים עליה לעשות החייאה, בובה התלויה ברכב ליד הנהג, בובה תלויה במחזיק מפתחות, בובה בדמות ילד, שר מדבר ורוקד, ועוד... בגיליון הנוכחי הובאו יסודות הסוגיא, ותן לחכם ויחכם עוד, לברר מה הדין בסוגי הבובות השונות.

סדרה: בגיליונות הקרובים נעסוק אי"ה בפרטי הדינים של איסור עשיית וקיום צורות עבודה זרה, אדם, גרמי שמים, וכלי המקדש. גליון נוכחי מספר 232 - בובות ובלונים בצורת אדם בולטים, גליון 233 - תמונות אדם מצוירות ומצלמות ללא

משיב כהלכה

במדור זה מופיע אשלה שבועית בנושא הגליון הבא, התשובות הנכונות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב, כל מי ששולח תשובה מובחרת על השאלה נכנס להגרלה!

(הגרלה על דעת רבני המכון)

הפרס השבוע: סט (ג' כרכים) חפץ חיים שמירת הלשון אהבת חסד עם ביאור 'ארחות חיים'

שאלה: האם יש ענין לא להצטלם? והאם מותר לצלם אדם בניגוד לרצונו?

צדדי הנדון: האם, תמונת אדם, הוא בכלל איסור יצירת אדם משום לא תַעֲשֹׂן אִתִּי, או שאינו בכלל האיסור כיון שאינו בולט.

מקורות: בן איש חי (שנה ב' פר' מסעי אות ט'), רב ברכות מערכת (צ'), קונטרס לראות מהרה, ועוד.

תשובות ניתן להעביר עד יום ראשון הקרוב כערב (תשובה שתיגע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה), בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד) באחד מהאפשרויות הבאות:

- בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 - שלוחה 4
- בעמדות 'נדריס פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' גליון 'עומק הפשט'
- בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
- בפקס מספר 1532-6507823
- במייל 5047867@gmail.com

שם הזוכה בהגרלת גליון 231 על סט ג' כרכים חפץ חיים שמירת הלשון אהבת חסד עם ביאור 'ארחות חיים' הרב אברהם יעקב גולדמינץ שליט"א ישיבת מיר ירושלים

המדור השבוע נתרם על ידי הרה"ח רבי יעקב קליין שליט"א ברכתו שבזכות התורה יצליח בכל מעשה ידיו

זכות הופעת הגליון הונצח לעילוי נשמת הרה"ח רבי יעקב ישראל ב"ר נתן מאיר זצ"ל ת.נ.צ.ב.ה.

הגליון הוקדש להצלחת התורם שליט"א בלימוד ופרנסה

זכות הופעת הגליון הוקדש לעילוי נשמת הרה"ח רבי צבי יעקב ב"ר חיים יצחק יהושע ציינורט זצ"ל

נלב"ע כ"ח מנחם אב תשמ"ב ת.נ.צ.ב.ה. הונצח על ידי בני המשפחה שליט"א

לתרומות והנצחות חייגו עכשיו 02-5377085 שלוחה 8

בליטה, גיליון 234 - צורות שמש ירח וכוכבים, ועוד חזון למועד להמשך הסידרה - צורת כלי המקדש, השהיית צורת שתי וערב.

ישנם כמה ספרים שעוסקים בסוגיא זו, ונציין לכמה מהם - הג'ר **ניסים קרליץ שליט"א** בספרו חוט שני (פסח עמוד רכה ואילך), הג'ר **גדליה אינהורן שליט"א** בספרו לא תעשון אתי, הג'ר **יהודה טשנר שליט"א** בספרו החדש שערי תורת הבית (חלק ב'), הג'ר **ישראל מאיר מורגנשטרן שליט"א** בספרו בית הכלכה (פרק יח).

1. איסור עשית צורת אדם

איסור עשית: אסור מן התורה לעשות פסל **שנאמר** (שמות פרק כ פסוק ד) לא תעשה לך פסל וכל תמונה, והכוונה שאסור לעשות פסל לעבודה זרה. איסור נוסף מוזכר בהמשך הפרק (שם פסוק כ) לא תעשון אתי, ודרשו **בגמ'** (ראש השנה דף כד. עבודה זרה דף מג.) שהפסוק בא לאסור לצייר צורות של גופים שנמצאים בשמים כמו מלאכים או שמש ירח וכוכבים או צורת אדם אפילו שלא לשם עבודה זרה, כי זאת הצורה שבה הקב"ה מתגלה לנביאים.

גרמי השמים: יסוד הדבר למדנו **במשנה** (ראש השנה פרק ב משנה ח) דמות צורות לבנות היו לו לרבן גמליאל בטבלא ובכותל בעלייתו שבהן מראה את ההדיוטות ואומר 'הכזה ראית או כזה'. שואלת **הגמ'** (ראש השנה דף כד. עבודה זרה דף מג.) הרי אסור לעשות צורות גרמי השמים, מהפסוק לא תעשון אתי (שמות פרק כ פסוק כ), ונדרש לא תעשון כדמות שמימי המשמשין לפני במרום. מתרצת **הגמ'**, שרבן גמליאל לא יצר את הצורות, אלא אחרים גויים עשו לו, ואין איסור שהיה מפני החשד, משום שרבן גמליאל היה נשיא ורבים מצויים אצלו, או שצורת אלו היו עשיות משל פרקים, או כיון שהצורות הללו שימשו להתלמד מותר.

פרצוף אדם: מבואר **בגמ'** (שם) ונפסק **בשו"ע** (סימן קמא ע"ד ד) שאסור לעשות כדמות גרמי השמים, איסור זה נאמר רק בדמות ארבעה פנים ביחד - והם פני שור אדם אריה ונשר בחיה אחת, דוגמת חיות הקודש כמותאר **בפסוק** (יחזקאל פרק א פסוק י) דכתיב אתי השרויות אצלי, וכן אסור לעשות צורות שרפים ואופנים ומלאכי השרת. אדם שונה משאר הארבעה שאסור לעשות דמות אדם בפני עצמו, ונדרש **מהפסוק** לא תעשון אתי (שמות פרק כ פסוק כ) לא תעשון אותי.

ומבאר **רבינו חננאל** (ראש השנה דף כד:), לא תעשון אותי כגון דמות אדם שאני מראה לנביאים בחזיונם, **דכתיב** (יחזקאל פרק א פסוק כו) דמות פמראה אדם עליו מלמעלה.

באופן נוסף מבאר **הריטב"א** (עבודה זרה דף מג:) פירוש כדרך שאמר הכתוב במשליו על האדם בצלם אלהים עשה אותו, ואף על פי שהוא משל חש הכתוב לעשייתו מפני כבוד של

חילול - בובה שמאורו להבריח פורעים, במראה בצליל חיות מסיקה. מטרות ידעוים הקולטים. בתמונה הוללים נשוא אוויר ביון

מעלה. ומוסיף **הריטב"א**, שכל הדרשות נלמדים מהפסוק לא תעשון אתי, ששקולים כאחד, וכולם בכלל 'אתי'. שורש האיסור; מבאר **הרמב"ם** (הלכות עבודה זרה פרק ג הלכה י), שאסור לצייר דמות אדם אפילו הוא רק לנוי, ואינה עבודה זרה, 'כדי שלא יטעו בהן הטועים וידמו שהם לעבודת כוכבים'.

2. איסור שהית צורת אדם

עוד מבואר **בגמ'** ונפסק **בשו"ע** שאמנם מדאורייתא אסור לעשות בעצמו ומותר להשהות פסל שאחרים יצרו. אולם מדרבנן גזרו לא להשהות בביתו אפילו אם עשאה גוי מפני החשד. לפירוש **רש"י** (עבודה זרה מג: ד"ה חשדא), שלא יחשדוהו שעובד לצורה זו. לפירוש **תוס'** (עבודה זרה מג: ד"ה והא רב יהודה) שלא יחשדוהו שעשה את הצורה בעצמו, ועבר על איסור 'לא תעשו'.

דאורייתא או דרבנן: הג'ר **משה פיינשטיין זצ"ל** (אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן נד) מביא את ה**ט"ז** (סימן קמא ס"ק ט) **והש"ך** (ס"ק כג) שביארו כבונות השו"ע שהאיסור לעשות צורת אדם הוא מדרבנן משום חשד, כשיטת הראשונים בעבודה זרה, אך לדעת **תוס'** **ביומא** (דף נד.) **והר"ן** (עבודה זרה שם) בשם **מהר"ם מרוטנבורג** אסור מאורייתא להשהות צורת שמישים שבמרום העליון וצורת אדם, אפילו כאשר אחרים עשאוהו, ואפילו במקום שאין חשד כגון במקום שמצויים בו רבים.

3. חלק מהאיברים

מתירים: לדעת **הרא"ש** (ע"ז פרק ג סימן ה) **והתוס'** (ע"ז דף מג: ד"ה שאני) וכן נפסק **בשו"ע וברמ"א** (סימן קמא סעיף ז) שהאיסור לעשות צורת אדם או נחש, הוא רק כשעושה צורה שלימה, אבל לעשות ראש לבד אינו בכלל האיסור של לא תעשון אותי, וגם אין חשד כי אם כשעושה גוף שלם.

אוסרים: אמנם ה**ט"ז** (שם ס"ק טו) **והש"ך** (שם ס"ק לב) מביאים את שיטת **הסמ"א** שאסור לעשות ראש לבד, ומסיים הש"ך שהחמיר בכל אלו תבוא עליו ברכה. **הפתחי תשובה** (ס"ק יא) מביא בשם **השל"ה** ש'כשר הדבר שלא לנהוג כן'. וכן נקט **בחכמת אדם** (תל פה אות ד), ו**בחוט שני** (פסח עמוד רל).

4. פגימת הצורה

הגמ' (ראש השנה כד:) מביאה עצה להתיר את קיום הצורה, על ידי שמעוור את עיניה. וכתב בספר **בית לחם יהודה** שדוקא בצורה קטנה מספיק לעור עין, אבל בצורה גדולה צריך להוריד את כל האף כדי שיהיה ניכר לעין כל. ונחלק עליו **החתם סופר** (שו"ת חלק ו סימן ו) שהרי מבואר **במשנה** (עבודה זרה דף נג.) שאפשר לבטל עבודה זרה על ידי קטיעת ראש אונה, ראש חוטמה, ראש אצבעה, ואם כן גם לגבי שהית צורת אדם מספיק להוריד את ראש האוזן או ראש האף, וסיים שכך נהגו רבותיו 'וכן נהגתי בכמה צורות שעל כלים שיש לי בתוך ביתי'. ופירש כן בלשון **רש"י** סמי עיניה דדין - 'השחת צורתו', שגם רש"י מסכים לדינא שמשפיק ראש האוזן. ומביא את דברי הבית לחם יהודה וחולק עליו כיון שאין ראיה לדבריו ולא נזכר הלכה פרט זה בשום פוסק ראשון או אחרון.

הלכה הורה **הג'ר ניסים קרליץ שליט"א** (חוט שני פסח עמוד רלה) שמשפיק לפגום את ראש האוזן או האף ולא צריך להוריד את כל האף, והוסיף (עמוד רלב) שצריך לעשות בצורה פגימה ניכרת כגון באף או באוזן בכמה ניכר שהוא חסר. מאיך **הג'ר שמואל הלוי ואזנר זצ"ל** (שבט הלוי חלק ז סימן קלד) הורה כשיטת הבית לחם יהודה שצריך להוריד את כל האף.

וא כלל צורתה, אך השחתת האוזן אינה מתירה אותה, כיון שאינו משחית בכך את פני הצורה ממש.

וכן נקט הג"ר **משה שטרנבוך שליט"א** (תשובות והנהגות כרך א סימן תתד) בסוף דבריו, שאמנם לדעת הרבה פוסקים צריך לחתוך המצורה באופן שניכר לעין השבובה בעלת מום, אבל יש למיקל על מי לסמוך שמוטר, אך אדם ירא שמים שיש בו ריח תורה, לא יסמוך על המקילים ואם קונה בובה יחתוך יפגום הבובה באוזן או במקום אחר באופן שניכר מיד הפגם, וכהוראת החזו"א, והוספי, שלא כדאי להיכנס לחשש איסור בשביל משחק ילדים.

לדעת הג"ר **יוסף ליברמן שליט"א** (שו"ת משנת יוסף חלק יא סימן קמו) ידוע שבארצות המזרח הרחוק ישנם מיליוני אנשים שעובדים וכורעים ומשתחוים לעבודה זרה שונות בדמות אדם, וגם בארץ ישראל יש עובדי עבודה זרה שבאו ממש, ועובדים לצורות שחלק מהצורות שלהם היא רק חלק מצורת אדם, הראש והצוואר עד הכתפיים ולא דווקא גוף שלם, וממילא בטל ההיתר של החכמת אדם, ולכן צריך לחתוך לצורה את האף, כי האף הוא העיקר של פרצוף הפנים.

[מעמתי להשיב על טענה זו, שעובדי עבודה זרה שעובדים בזמננו אינם עובדים לצורת אדם רגילה, אלא רק לדמויות מסוימות ומיוחדות, ואולי זה כוונת החכמת אדם שכתב 'יש סימנים איך הם נראים', ועוד שבין היהודים לא מצוי בזמננו עובדי עבודה זרה, ולא יושק חשד].

6. תיקון בובה שנשברה

חשש דאורייתא: בחוט שני (פסח עמוד רלב) נקט שרק האיסור של קיום צורות הוא מדברנן משום חשד, אבל לעשות בידיים צורה של אדם מסודר מדאורייתא, ואפילו כאשר אין הדרך לעבוד לצורות אלו, ולכן אם נשבר לבובה היד או הרגל, אם מחזיר את החלק השבור, יש בכך חשש איסור דאורייתא, כי עושה בכך צורת אדם ממש ועובר על לא תעשון אף.

וכן נקט **שבט הלוי** (חלק ז' סימן קל"ד אות ד'), שאם לא פגם או חתך את צורת הפנים, בוודאי אסור לתקן את הבובה, ואם חתך את צורת הפנים כהלכה, יש לימוד זכות למנהג העולם להקל לתקן את הבובה.

נשבר ממש: הג"ר פסח אליהו פאלק שליט"א (קובץ עם התורה שם) מדייק בלשון החוט שני 'אם נשבר', שרק אם נשבר חלק מהבובה ממש או שהתפרק אבר ממקום חיבורו, כי על ידי שהתפרק, הבובה נחשבת כשבורה, ובאופן זה התיקון הוא איסור דאורייתא, אבל אם חלקי הבובה אינם מחוברים בחוק, והזרוע או הרגל יוצא בקלות מבית קיבולו וכן אפשר להחזירו למקומו בקלות, נראה לכאורה שאין איסור בדבר, וכמו שמוטר להרכיב בשבת חלקי כלי שכבר היו מחוברים והתפרדו חלקיו, כאשר אינו תוקע אותם בחוק, מכיון שאפשר לתקנו בקלות, נשאר עליו השם כלי' שהיה עליו.

7. בובות מבלונים

לשחק ולהתלמד: לדעת המהרי"ט (שו"ת חלק ב' יו"ד סימן לה ד"ה ומסתייעא) מותר לעשות דמות אדם באופן שהוא דרך עראי לפי שעה, כגון לשחק בהם או להתלמד, כיון שלא יבואו לטעון בהם, וכל שיש להם אסר אפילו בדרך נוי, היינו רק בדבר קבוע שיטעו לומר שיש בו ממש. והרבה אחרונים נחלקו על המהרי"ט, וסוברים שגם משחקי

5. בזמננו

פרי ההלכות של קיום צורת אדם, נוגע כמעט לכל בית, מכיון שכל בובה יש לה צורת אדם, ואפילו אם לא עשה בעצמו את הבובה, עדיין אסור מדברנן להשהות דמות אדם בביתו מפני החשד.

המקילים לקיים: לשיטת הריטב"א (עבודה זרה שם) מה שכיום האומנים רגילים לעשות צורת אדם בכלים, הרי הם מותרים, כי אין איסור עשיית פרצוף אדם, כיון שאחרים עשו את הצורה בשבילו, וגם אין משום חשד של עבודה זרה, כיון שכלם יודעים שאף אחד לא עובד לצורת הזו, ואפילו אם היא בצורה של 'אותו האיש' ימח שמו וזכרו.

וכן כותב **החכמת אדם** (לכל פה אות ו), שבזמן הזה מותר להשהות צורת אדם, משום שכל האיסור הוא רק משום חשד, אבל בזמננו ידוע שלא עובדים לצורת אדם, וצורת שכן עובדים להם עושים אותם בצורה משונה, אמנם הדמויות שידוע שעובדים להם כגון 'אותו האיש' ותלמידיו, אסור להשאיר אותם, ויש סימנים איך הם נראים, אבל סתם צורה של אדם וכל שכן אם עיורו ניכר עינו וכדומה מותר, שאין בו משום חשד.

וכן כתב ה**נצי"ב** (העמק שאלה סימן נז ס"ק ג) שנהגו להשהות צורת אדם שלם על פי דברי הגר"א (ס"ח יח), וכן הביא **בדרכי תשובה** (אות לא) בשם ה**נחל אשכול**. וכן היקל בזה הג"ר **פסח אליהו פאלק שליט"א** (קובץ עם התורה מהדורה ג קובץ ה), והצדיק את המנהג ברוב תפוצות ישראל שמקילים בזה. והוסיף שאפילו לפי הטעם שהחשד הוא שהוא בעצמו עשה את הצורה, לא שייך חשד בבובות כיון שכלם יודעים שהם יוצרו בבית חרושת. וכן הורה **אחד מגדולי ההוראה שליט"א**.

המחמירים שלא לקיים: מאידך **החתם סופר** (חלק ו סימן ו) בסיום דבריו, כתב שאי אפשר לעשות מעשה לקולא משום שאנו נדמים, ולעשות תחבולות לעבור על דברי חז"ל המצאים סברת הכרס להקל, ופוק חזי כמה כרוכרי' כרוכרי' **בתוס'** (יומא דף נ"ד ד"ה כרוכים) על הצורות שבמחזורים.

ודעת **החזו"א** (שערי אהרן או"ח תחילת חלק א עמוד כט אות לה, דינים והנהגות יו"ד פרק ד' אות א') במענה לשאלה, איך צריך להתנהג עם הבובות של ילדים, השיב, 'שצריך לקלקל להם את האף'. וכן כתב הג"ר **ניסים קרליץ שליט"א** (חוט שני עמוד רלב) שאמנם אין לגעור באלו המקיימים אצלם צורות אלו כמבואר בחכמת אדם, אבל מכל מקום ראוי להחמיר ולפגום אותם פגימה ניכרת.

ואמר **האדמו"ר הגה"ק מסאטמאר זיע"א** (ויברך דוד חלק א' סימן צ"ט ז"ה אמנם כ"ז) - "שמה שהעולם נוהגין היתר בדבר הוא מחמת חסרון ידיעה". וכן נקט הג"ר **שמואל הלוי זאנר זצ"ל** (שבט הלוי חלק ז סימן קלד) כדבר פשוט שצורה שלמה עם פנים שלמות אסור להשאיר אותה כך, אלא צריך לפגום את הפנים כהלכה. ולדעת **הגר"ש אלישיב זצ"ל** (הערות מסכת ראה השנה), צריך להשחית את עין הבובה

עדכוני הלכה

יצירת גולם חי

ידוע ומפורסם שהיו מגדולי ישראל שייצרו גולם חי, כמבואר בגמ' (סנהדרין סה): רבא ברא גברא. ובגיליון עומק הפשט (מספר 83) הובא הרבה מקורות שגם בדורות האחרונים היו מגדולי ישראל שייצרו גולם, כמבואר בשו"ת חכם צבי (סימן צג) שהעידו על חזקוני הגאון מוהר"ד אליהו אבדק"ק חעלם, שברא אדם על ידי ספר יצירה. ומפורסם שהמהר"ל מפראג ייצר גולם, כדי להציל את היהודים מעלילות דם. ודנו הפוסקים בדניי הגולם, האם חייב במצוות כדן ישראל, והאם מצטרף לעשרה ולכלל דבר שבקדושה, וענין משנ"ב (סימן נה ס"ק ד'), שציין לשו"ת חכם צבי (סימן צג).

צריך להבין, מדוע לא נאסר לייצר גולם חי, מדין 'לא תעשן אתי', שאסור לייצר דמות אדם? ותיריך בספר ירושלים במועדיה (פסח עמוד רפט), שהאיסור הוא רק ביצירת צלם אדם דומם המסמל צורת צלם אלקים, אבל ביצירת אדם חי אין איסור, שכן אדם חי יש לו חשיבות ואינו בא לסמל דבר הדומה לו.

בחוט שני (פסח עמוד רל) תירץ, ממה שדנו הפוסקים האם אפשר לצרף את הגולם למנין. מוכח שהוא יהודי ולא רק אדם, וזה אינו שייך לאיסור של 'לא תעשן אתי'. וציין לחזו"א (יו"ד סימן קטז ס"ק א) שהגולדל בספר יצירה אין לו כל זכויות ישראל. וקרוב שאין לו גם זכויות אדם.

ילדים אסור שהוא עשוי לזמן כמו נוי. והורה הגרי"ש אלישיב זצ"ל (הערות מסכת ראש השנה דף כד.) שהגידון הוא ספק מדאורייתא ואסור.

לגבי בובות שעשויות מבלונים, אם אינו עושה את הפנים והאוזן בולטים מותר. וכן אם אינו עושה את כל איברי הפנים מותר. וגם כאשר עושה את כל צורת האדם מבלונים, יתכן שמותר מכיון שהוא דבר שאינו מתקיים, בצירוף ההיתר של המהר"ט, ועוד שיתכן שגם לדעת החולקים על המהר"ט מותר לעשות בובה מבלונים, כיון שאינו עומד זמן רב, וניכר שאינו עבודה זרה. סברא נוספת להיתר, שהבלונים אינם כל כך דומים לאדם, והדמיון לאדם הוא קלוש ביותר.

סיכום הגיליון:

דינים העולים

- עשייה:** הגמ' דורשת מהפסוק לא תעשון אתי שאסור לעשות דמות פרצוף אדם, וכותב הרמב"ם שהאיסור אפילו כאשר הצורה רק לנוי ואינה עבודה זרה, מחשש שיטעו בהן הטועים ויחשבו שנעשה לעבודת כוכבים.
- שהיה:** מדאורייתא אסור לעשות צורת אדם אבל מותר להשהותו, אולם מדרבנן אסור להשהותו מפני החשד, שמה יאמרו שעובדה, ושמה יאמרו שעשאה, ויש אומרים שאיסור שהיה הוא מדאורייתא.
- ראש:** השו"ע והרמ"א פוסקים כדעת הרא"ש שמותר לעשות צורת ראש בלא גוף, אולם הרבה אחרונים נקטו לאסור גם צורת ראש לבד.
- בובות משחק:** רבים נוהגים להקל להשהות בובות משחק כדעת החכמת אדם, כי אין מצוי כיום עובדי עבודה זרה לדמות אדם, ולא שייך חשד. מאידך הרבה פוסקים אוסרים גם בזמננו, ומורים לעשות פגימה ניכרת.
- בובות מבלון:** יש להתיר לעשות דמות אדם מבלונים, אם לא עושה פרצוף בולט, או לא עושה את כל איברי הפנים.
- שיעור הפגימה:** לדעת הבית לחם יהודה צריך לחתוך את כל האף, לדעת החתם סופר מספיק לעשות פגימה הניכרת.
- תיקון:** אם נפל חלק מהבובה, ההחזרה של החלק דינה כעשייה, ואסור להחזיר אלא אם פחת צורת הפנים כהלכה שבזה יש לימוד זכות למנהג העולם להקל. ולדעת הרב פאלק אם חלקי הבובה אינם מחוברים בחוזק, ובקלות יוצא הזרוע, אינו נקרא חיבור ומותר להחזירו.

נושא הגליון הבא:

'תמונות אדם מצוירות ומצולמות'

הגיליון נועד לעורר את לב הלומד, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

אפשרות להנצחה לע"נ, לרפ"ו, וכדומה.

ניתן לשלוח רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס'

'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

גליון שבועי

שיעורים וימי עיון

מוקד למענה הלכתי

בירורי הלכה אקטואליים

קו הילכתא

חוברות הדרכה

מוקד הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי

קו הילכתא

02-5377-085

הכתובות והשאלות נא לשלוח

5047867@gmail.com

פקס: 02-6507823

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרות, ועוד...